

תוכן עניינים

4.....	1. מבוא
5.....	2. כישורים חברתיים ובית הספר
5.....	2.1 מה זה כישורים חברתיים
6.....	2.2 איך בית הספר מפתח כישורים חברתיים
7.....	2.3 בעיות חברתיות בבית הספר
10.....	3. חינוך ביתי
10.....	3.1 הגדרה
11.....	3.2 סוגים שונים של חינוך ביתי
13.....	3.3 השלכות אפשריות
15.....	4. התפתחות חברתית של ילדים הלומדים במסגרת ביתית
15.....	4.1 חינוך ביתי, השפעה חברתית וסוציאליזציה
17.....	4.2 בית הספר בתקופת מגפת הקורונה
19.....	4.3 שילוב בין החינוך הביתי והבית ספרי
22.....	5. דיון ומסקנות
25.....	6. ביבליוגרפיה

1. מבוא

נושא החינוך הביתי והשלכותיו הופך לרלוונטי יותר ויותר בגלל שינויים שמרחשים בעולם והשימוש הגובר בטכנולוגיה. שיטה זו אמנם עדיין יחסית מצומצמת אבל הולכת ותופסת תאוצה בקרב הורים שמרגישים שבית הספר לא עונה על הצרכים שלהם ושל ילדיהם (McDonald, 2019). החינוך הביתי ספרי כיום נחשב למקום בו יש לפעמים אלימות וילדים שאינם "נורמליים" חשופים לסכנות רבות שלא מתקיימות בחינוך הביתי אבל מצד שני ישנה סכנה לכך שילד לא הולך לבית הספר לא יתפתח חברתית בצורה תקינה לכן חשוב להבין האם וכיצד אפשר לשלב בין שתי השיטות האלו ולהביא לחינוך יעיל יותר ושעונה על הצרכים של אנשים במאה ה-21 בה הטכנולוגיה תופסת מקום מרכזי וצורת הלימוד המסורתית בבית הספר אינה מאוד רלוונטית.

מטרת העבודה הייתה להציג כל שיטה בנפרד על יתרונותיה וחסרונותיה ולהתמקד בנושא החברתי וכיצד הוא בא לידי ביטוי. בנוסף, על ידי סקירה של האתגרים שקיימים בפני מערכות חינוך בעידן הנוכחי ובפרט בעקבות משבר הקורונה והשינויים שהביא איתו, אפשר להבין איזה חלקים של כל שיטה רלוונטיים כיום ואילו פחות כך שבסופו של דבר על ידי סקירה של הספרות הקיימת המחקר הנוכחי סיפק מידע על האופן בו מערכות חינוך יכולות לקחת שיטה שנמצאת כיום בשוליים – החינוך הביתי, ולהשתמש במאפיינים שלה כדי לשפר את החינוך הציבורי וכך להתאים אותו לתקופה וככה למנוע מצב בו ההורים לא ירצו לשלוח את ילדיהם לבית הספר בגלל שהם חושבים שזאת דרך חינוך לא טובה והמדינה תאבד את היכולת להכין את הילדים לחיים בוגרים תקינים.

שאלת המחקר הייתה מהן ההשלכות האפשריות של חינוך ביתי על הילדים החווים אותו, וכיצד הטמעה שלו בצורה נרחבת עשויה להשפיע על האופן בו אלו ישתלבו בחברה. תשובה לשאלה זו על סמך הספרות הקיימת תוכל להביא בפני קובעי מדיניות תמונה טובה שתסייע להם לקבל החלטות בנוגע לשינויים אפשריים שעליהם לעשות וכיצד זה ישפיע על הילדים. על מנת לענות עליה נבחנו תחילה הכישורים החברתיים של הילדים בבית הספר וכיצד היעדר שלהם יכול להשפיע עליו. מתוך ההבנה שבית הספר אינו גם מחנך אלא גם מפתח את אותן יכולות חברתיות, נבחנה גישת החינוך הביתי, מאפייניה והשפעות אפשריות שלה על הילד. זאת כדי להבין מה השוני בינה ביחס לבית הספר המסורתי וכיצד היא יכולה להשפיע על הילדים בעתיד. לבסוף נבחנו באופן ספציפי ההשלכות החברתיות של החינוך הביתי והקשר של זה לקורונה שחייבה מעבר ללמידה מהבית ופתחה אפשרות לשילוב בין שתי הגישות שהוצגו בעבודה זו (חינוך ביתי ובית ספרי). מסקנת המחקר העיקרית הייתה שאפשר לבצע שילוב בין שתי הגישות וכך לאפשר לילדים חינוך שנהנה מהיתרונות של שתיהן, לבטח בעולם שמאפשר זאת מבחינה טכנולוגית.

2. כישורים חברתיים ובית הספר

2.1 מה זה כישורים חברתיים

כדי להסביר מה מקומו של בית הספר בפיתוח כישורים חברתיים אצל ילדים, צריך קודם להגדיר מהם כישורים חברתיים – ניתן להגדיר אותם כשימוש במשאבים אישיים על מנת להשיג רווח אישי או קבוצתי מאינטראקציה עם אנשים אחרים. כישורים אלו באים לידי ביטוי היתר על ידי עזרה לזולת, הבעת אמפתיה ויכולת לחלוק מידע ולפתור בעיות בצורה קבוצתית על ידי קבלת סיוע מחברים אחרים בקבוצה (Marion, 2003).

יכולות אלו מתפתחות החל מגיל צעיר על ידי למידה מההורים ומאנשי החינוך בגן ואחר כך גם בבית הספר. אם אלו יעודדו התנהגויות מסוג זה כך ילדים יוכלו לפתח כישורים חברתיים תקינים אך במידה וילד לא יבין איזה סוג התנהגות נחשב טוב ואיזה לא, הוא עשוי לפתח בליקוי ביצירת חברויות. כישורים חברתיים נקשרו לא פעם ליכולות רגשיות כמו הבעת עצב, שמחה ופחד וזיהוי שלהם אצל אחרים. כך שעל מנת לפתח יכולות חברתיות, יש לתת דגש גם על אלו הרגשיות (שפירא ואחרים, 2016).

בעקבות הקשר בין כישורים חברתיים לסוגי כישורים אחרים כמו רגשיים או קוגניטיביים, מקובל למדוד אותם כחלק מסדרה של מבחנים אשר בסופו של דבר ילמדו את אנשי החינוך על יכולותיו של הילד ובאילו תחומים הוא צריך סיוע, מדידת היכולות החברתיות מתבססת לרוב על דיווח של אנשי חינוך לגבי התנהגותו של ילד בכיתה או בגן או תצפיות של גורם חיצוני. דיפרנה במחקרו (Diperna et al. 2018) הצביע על שיטות שונות שנוסו כדי לשפר כישורים חברתיים אצל ילדים המתקשים בכך. לכן נמדדו היכולות של הילדים לפני ואחרי החשיפה של הילדים לשיטת חינוך שכללה שיעורים שמוקדו ספציפית בטיפול יכולות מסוימות כמו שיתוף פעולה ופתרון בעיות בצוות, ושחקי תפקידים שנועדו לעודד את הילדים לעבוד יחדיו. שיטות אלו רלוונטיות בעיקר בגילאי בית הספר המוקדמים כיוון שזו נקודת הזמן בה הילד יכול ליצור קשרים עם חבריו לכיתה בעוד שבשלב מאוחר יותר הוא יתקשה לעשות זאת ועלול להישאר מאחור. לכן ישנה חשיבות לטיפול כישורים חברתיים אצל ילדים בגילאים אלו